

378
Т33

Міністерство освіти України
Криворізький державний педагогічний університет
Кафедра педагогіки і методики трудового
та професійного навчання

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ТРУДОВОЇ ТА
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ**

Збірник наукових праць
Випуск 2

Кривий Ріг
1999

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ З ТИМЧАСОВОЮ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ НА УРОКАХ ПРАЦІ

Проблеми індивідуального підходу до учнів з тимчасовою затримкою психічного розвитку (ТЗПР) виникають на сучасному етапі живий інтерес, оскільки вони пов'язані з підвищенням якості навчання, персориєнтацією навчального процесу на особистість школяра із ТЗПР. Досить гостро стоїть питання про облік індивідуальних особливостей учнів на уроках праці при засвоєнні ними теоретичних знань, оскільки воно проходить в умовах обмеженого часу з орієнтацією, як правило, на можливість середнього учня.

Вивчення сучасної шкільної практики показує, що найбільш досвідчені педагоги у ряді випадків правильно вирішують задачу виявлення та урахування в роботі індивідуальних відмінностей учнів. "Хоча далеко не кожний з учителів може дати пояснення та обґрунтування своїх дій", - вважає С.Л.Мирський (1, с.28).

При недостатньому педагогічному досвіді робота з учнями із ТЗПР викликає великі труднощі у педагогів.

Саме тому в умовах звичайних шкіл-інтернатів та традиційних загальноосвітніх шкіл завдання щодо виявлення учнів цієї категорії не ставиться, спеціальні методики не використовуються (бо їх практично немає) і школярів, які стабільно не встигають, відносять, як правило, до розумово відсталих.

Одночасно необхідно зауважити, що йдеться не про педагогів-дефектологів, яких не вистачає навіть у допоміжних школах, а про вчителів, які працюють у масових загальноосвітніх закладах і постійно стикаються з невстигаючими учнями, що потребують індивідуальної допомоги (безпосередньо кожний).

Майже всі дослідники, що розглядали проблему в аспекті "трудова навчання - учні з ТЗПР", вважають залучення цих школярів до праці важливим компонентом у системі корекційних впливів. Діяльність таких учнів дозволяє помітити, що їх праця на уроках за якістю досить часто значно краща, ніж в учнів, що не мають труднощів у пізнавальній діяльності на інших уроках.

Вивчення проблеми на матеріалі трудового навчання дозволяє

дійти розуміння змісту певних складових, наукове обґрунтування яких дозволяє забезпечити корекційну допомогу школярам із ТЗПР. Визначення предмета корекції полягає у з'ясуванні того, на що має бути спрямований педагогічний вплив, що саме буде корегуватись та розвиватись у школяра в процесі трудового навчання.

В учнів із ТЗПР найбільшою мірою страждає інтелектуальний компонент психічної готовності до праці. Саме розумова діяльність таких школярів на різних рівнях її організації (зокрема на уроках праці) є предметом педагогічної корекції.

При вирішенні проблем організації індивідуальної роботи з учнями з ТЗПР учитель застосовує диференціацію як засіб педагогічного впливу.

Дуже важливим є той факт, що при організації індивідуальної роботи таких учнів на уроках праці необхідно дотримуватись загальних положень, а саме:

- індивідуальний підхід орієнтується на особливості динаміки інтелектуального розвитку учнів в процесі пізнавальної діяльності та особистісних якостях кожного. Спираючись на вже розвинуті властивості учня, педагог має ставити своєю метою виведення його на нормальний рівень розвитку;

- індивідуальний підхід вирішує завдання попередження помилкових дій у пізнавальній діяльності, обумовлених індивідуально-типовими особливостями учнів із ТЗПР;

- в основу індивідуального підходу закладаються всебічне навчання навчально-трудової діяльності школяра та облік провідних якостей його особистості;

- здійснення індивідуального підходу вимагає високої організованості учнів на заняттях;

- продуктивність індивідуального підходу безпосередньо пов'язана з рівнем позитивного ставлення школярів з ТЗПР до занять на уроках праці.

Організацію індивідуальної роботи з учнями даної категорії треба розглядати як одну із форм корекційної роботи. Досягнення корекційної мети (виведення учнів з ТЗПР на нормальний рівень інтелектуального розвитку) багато в чому залежить від мотивації навчально-трудової діяльності цих школярів. Тому формування психічної готовності учнів до праці, їх емоційно-вольового настрою стають критеріями педагогічної корекції при індивідуальному підході до таких учнів.

Здійснення індивідуального підходу на уроках праці

безпосередньо пов'язано з використанням диференційованих завдань. Зміст цих завдань і відповідні умови виконання виробів повинні враховувати потреби і нахили кожного учня з ТЗПР. Учителю неодмінно в тій чи іншій мірі має диференціювати завдання за змістом, методами і прийомами виконання роботи.

Індивідуального підходу вимагає і контроль засвоєних знань, а також вмінь використовувати їх при вирішенні технічних задач, виконанні трудових завдань. "Індивідуальний підбір спеціальних контрольних завдань сприяє усуненню формалізму в оцінці знань і вмінь учнів, дозволяє оптимально організувати дальшу самостійну роботу", - вважає Г.В.Терещук (2, с.8).

Наведемо приклад деяких диференційованих завдань, які доцільно використовувати на уроках праці для учнів із ТЗПР:

Трудове навчання з швейної справи. 5 клас.

Завдання 1. Розгляньте малюнки ручних стібків і визначте назву кожного:

Мал. Мал. Мал. Мал.

Відповідь: стеблові, прямі, хрестоподібні, тамбурні.

Завдання 2. Дайте характеристику машинної голки.

Слова: колба, лезо, короткий жолобок, довгий жолобок, вістря.

Зразок: машинна голка має вушко, куди заправляється нитка з боку короткого жолобка.

Завдання 3. Впишіть пропущені букви у слова-назви швів:

З.....й

У.....н

Н.....й

П.....й

Відповідь: запошивний, упідгін, накладний, подвійний.

Завдання 4. Підпишіть назви деталей шпульного ковпачка (малюнок дається окремо або на картці).

Відповідь: корпус, гвинт, защіпка, пружини.

Завдання 5. Складіть слова-терміни ручних робіт, які починаються вказаними буквами і мають закінчення "вання".

За...

Зме...

При... - вання

Під... - вання

При...

На...

Відповідь: зметування, приметування, наметування, пришивання, заметування, підметування.

Завдання 6. Назвіть терміни волого-теплової обробки за їх

призначенням:

- А) ліквідувати замини на готовому виробі.....
- Б) розкласти припуски на два боки .....
- В) відігнути припуски шва в один бік .....
- Г) зменшити товщину шва .....

Відповіді: запрасувати, припрасувати, розпрасувати, відпрасувати.

Завдання 7. Вставте пропущені слова-терміни волого-теплової обробки в речення:

- А) щоб ліквідувати замини на готовому виробі, необхідно ...;
- Б) для зменшення товщини шва потрібно ... праскою;
- В) відігнути припуски шва в один бік і ... праскою.

Завдання 8. Знайдіть у підручнику слова, що позначають терміни машинних робіт.

Таким чином, проблема реалізації індивідуального підходу до учнів з ТЗПР є однією з найбільш складних і малодосліджених. Тим більше вона складна в плані практичного вирішення в трудовому навчанні. Ми зробили спробу намітити лише один із способів досягнення цієї мети - саме використання диференційованих завдань. Можуть бути і інші ефективні засоби. Вчитель має змогу самостійно їх обирати або розробляти. У всіх випадках від нього буде вимагатись високий професіоналізм і творчість, щоб відмовитись від байдужого підходу до учнів і спрямовувати навчальний процес на особистість школяра з ТЗПР.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мирський С.Л. Индивидуальный подход к учащимся вспомогательной школы в трудовом обучении. - М.: Просвещение, 1990.-160 с.
2. Терещук Г.В. Дифференцированные задания как средство индивидуального подхода к учащимся//Школа и производство. - 1992. -№11-12.- С. 8-11.